

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. IV. In quo genere causæ contritio expellat peccatumß

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

Sed amor Dei erga hominem, infallibiliter adiunctam habet remissionem omnium peccatorum: Tum quia talis amor nequit esse sine gratia habituali, quæ cum peccato incompatibilis est: Tum etiam, quia talis amor reddit hominem Deo gratum & acceptum, quod non posset prestare, nisi haberet infallibiliter adiunctam remissionem omnium peccatorum, cum peccatum reddat hominem Deo exosum & abominabilem: Ergo actus charitatis adiunctam habet infallibiliter remissionem omnium peccatorum.

36. Tertia ratio: Deus non minus pronus est ad præmiandum, quam ad puniendum: Ergo sicut nullâ interpositâ morâ, statim post peccatum auferitur à iusto iustitia; ita nullâ interpositâ morâ, statim post contritionem restituitur peccatori iustitia seu gratia iustificans, quæ fuerat per peccatum sublata, sub indeque ipsi remittuntur peccata, quæ cum tali gratia & iustitia incompatibilia sunt.

37. Quarta ratio: Contritio non minorem habet virtutem in lege Evangelica, & post institutionem sacramenti penitentiae, quam habuerit in lege naturæ, & in lege Moisaica, ante hujus sacramenti institutionem: Sed in lege naturæ, & in lege Moisaica, contritio habebat vim statim iustificandi & remittendi peccata; tunc enim nullum erat sacramentum, quod redderet de attrito contritum: Ergo contritio eadem virtute pollet in lege Evangelica, subindeque ad obtinendam remissionem peccatorum, Sacerdotis absolutionem non expectat.

§. II.

Solvuntur objectiones.

38. Obijciunt primò: Christus Dicit 7 postquam auferuit Magdalenam dilexisse multum, ait: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum: Ergo præcessit tempore dilectio remissionem peccatorum, subindeque non eodem instanti quo est dilectio vel contritio, est peccatorum remissio.

39. Respondeo cum Bellarmino lib. 2. de penitentia cap. 14. Verba illa Christi de Magdala non cogere nos ut dicamus, illo ipso tempore peccata fuisse scilicet illi dimissa, quo verba illa Dominus pronuntiavit; nam etiam postea interjecto aliquo temporis spatio, iterum Christus ait, Remittuntur tibi peccata tua, &c. Nec ramen debemus dicere bis eadem peccata fuisse remissa, Verba igitur Domini: Remittuntur ei peccata multa, &c. nihil aliud significant, nisi magnam dilectionem causam fuisse magnæ indulgentiæ, & ut S. Gregorius ait homil. 13. in Evangelio, magnam rubiginem peccati, magno charitatis igne fuisse purgatam. Addunt aliqui, Christum verbis illis confirmasse remissionem antea factam in instanti dilectionis & contritionis: Sicut cum Marci 5. dixit mulieri quam jam sanaverat à fluxu sanguinis: Esio sana à plaga tua, eo verbo eam non curavit, sed curationem jam factam confirmavit.

40. Obijciunt secundò illud D. Augustini Tract. 13. in Joan. Quantumcumque Catechumenus proficiat, adhuc sarcinam iniquitatis suæ portat. Non illi dimittitur, nisi cum venerit ad Baptismum. Quomodo non caruit populus Israel populo Aegyptiorum, nisi cum venisset ad mare rubrum; sic nec pressuris peccatorum nemo caret, nisi cum ad fontem Baptismi pervenerit: Sed par ratio est, ut

Tom. V.

peccata post Baptismum commissa non remittantur, antequam perveniatur ad sacramentum penitentiae: Ergo &c.

Respondeo, D. Augustinum intelligi posse primò de eo quod communiter fit, quia nimirum pauci Catechumeni habent ante Baptismum actum perfectum contritionis, idèdque communiter, & ferè omnes, manent in peccatis, donec baptizentur, Vel secundò intelligi posse de perfecta remissione peccatorum, quoad culpam, & quoad poenam integram, quam non habent ante Baptismum, tamen si contriti sint, quamvis enim per contritionem liberentur à reatu culpæ, manet tamen communiter aliquis reatus poenæ. Tertiò dici potest cum Bellarmino supra citato, Augustinum ibi loqui de Catechumenis, qui ad Baptismum accedere negligunt: hi enim ne quidem verum votum Baptismi habere possunt. Colligitur verò hæc responsio ex ipso textu, ait enim: Ne quis arrogans, id quod habeat abundantiam alicuius gratiæ, dedignetur baptizari Baptismo Domini: post quæ statim subdit, Quantumcumque enim Catechumenus proficiat &c.

Obijciunt tertiò: Si sola contritio peccata delet, hominemque iustificat, cur Tridentinum sess. 13. cap. 7. ad Eucharistiam dignè suscipiendam, præter contritionem, sacramentalem requirit confessionem, cum satis sit ad illam accedere in statu gratiæ, per contritionem obtineat?

Respondeo: meritò Concilium ad dignam susceptionem Eucharistiæ, non esse contentum solâ contritione in eo qui conscius est peccati mortalis, sed requirere insuper sacramentalem confessionem propter reverentiam tanto sacramento debitam; cum enim incertum valde sit, an semper peccator attingat illam contritionis perfectionem, quæ ad justificationem extra sacramentum requiritur, ob maximam difficultatem quam in se continet, meritò Concilium, ob reverentiam tanti sacramenti, certioram viam statuit, ut fideles per sacramentalem confessionem, in qua minor dolor requiritur, iustificati, ad hoc sacramentum accederent.

ARTICULUS IV.

In quo genere causæ contritio expellat peccatum.

In hujus difficultatis resolutione varia sunt Authorum placita: Vazquez enim existimans actum contritionis non dispositivè sed formaliter ad justificationem concurrere, consequenter asserit, contritionem non dispositivè sed formaliter concurrere ad expulsionem peccati. Scotus verò & ejus Discipuli docent contritionem dispositivè solum, non verò effectivè concurrere ad remissionem peccatorum mortalium. Ex Thomistis verò Soto & Nugno causalitatem esse activam, tam physicam, quam moralem in ordine ad expulsionem peccati, contritioni attribunt. Alii verò Discipuli D. Thomæ, admittunt quidem efficientiam moralem in ordine ad illum effectum, sed physicam negant.

§. I.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

Primo primò, contritionem non concurrere formaliter, sed tantum dispositivè, ad expulsionem peccati.

222

Fro

45. Probatur primò ex Tridentino sess. 14. cap. 4. A dicente, *contritionis motum preparare ad remissionem peccatorum si conjunctus sit cum fiducia divine misericordie*. Quibus verbis aperte docet contritionem esse dispositionem ad remissionem peccatorum; Sed forma non potest esse dispositio ad seipsam, cum inter dispositionem & formam exerceatur aliqua causalitas, subindeque inter illas reperiatur realis distinctio: Ergo contritio non concurret formaliter ad remissionem peccatorum.

46. Probatur secundò: illud solùm expellit formaliter peccatum habituale ab anima, quod ipsi formaliter opponitur: Sed contritio non opponitur formaliter peccato habitualis: cum enim illud consistat in privatione gratie habitualis, ut in Tractatu de peccatis ostendimus, sola gratia habitualis ipsi opponitur formaliter: Ergo contritio non expellit formaliter peccatum habituale ab anima, sed tantum dispositivè.

47. Probatur tertio: Eo modo concurret contritio ad remissionem seu expulsiōem peccati, quo concurret ad justificationem peccatoris: Atqui non concurret formaliter ad justificationem impii, sed tantum dispositivè: Ergo nec ad remissionem seu expulsiōem peccati. Major patet, justificatio enim remissionem seu expulsiōem peccati importat. Minor verò in Tractatu de justificatione variis rationibus contra Vazquem demonstrata fuit, quæ ibidem videri poterunt, sicut & argumenta Vazquezi, quæ ibi soluta sunt.

48. Dico secundò, contritionem in genere causæ efficiētis moralis, non verò physicæ, expellere peccatum mortale.

Prima pars manifesta videtur: Contritio enim per modum satisfactionis & compensationis ad remissionem peccati concurret: Atqui satisfactio pertinet ad genus morale, quia respicit peccatum sub ratione debiti remittendi, & offensæ expiandæ, quod totum sit secundum moralem æstimationem, & exigentiam juris, non secundum aliquam physicam actionem destruētem ipsum debitum, ut videre est in satisfactionibus humanis: Ergo contritio in genere causæ efficiētis moralis concurret ad remissionem peccati.

49. Dices, Si peccatum remitteretur à Deo intuitu satisfactionis, non remitteretur merè gratis, atque adeò justificatio non esset purè gratuita, contra illud Apostoli ad Roman. 3. *justificati grati per gratiam ipsius*.

Respondeo quod licet peccatum, prout est malum hominis, remittatur merè gratis à Deo gratiam infundente; tamen prout est malum Dei, & ejus offensæ, non remittitur merè gratis, si ly *gratias* excludat tantum meritum.

50. Secunda verò pars conclusionis, quam Soto & Nugno negant, existimantes contritionem effectivè physicè concurrere ad remissionem peccati, hac ratione suadetur. Nulla causa efficiens, physicè expellit aliquam formam, nisi producendo aliam, quæ formaliter expellit illam: Sed poenitentia seu contritio non producit effectivè formam expellentem formaliter peccatum: Ergo neque effectivè physicè illud expellit. Major est certa, quia expulsio seu corruptio est effectus secundarius agentis, non primarius; siquidem corrumpere est destruere, nulla autem causa effectiva primò & per se destruit, sed primò & per se facit, & ex consequenti destruit; quia si solùm destrueret, nihil efficeret. Minor verò probatur: Forma expel-

lens peccatum habituale, est gratia habitualis in essentia animæ residens, ut patet ex distinctione cuncta probatione præcedentis conclusionis: Sed poenitentia seu contritio non producit effectivè gratiam habituale, illa enim sita solo Deo est: Ergo poenitentia seu contritio non producit effectivè formam expellentem formaliter peccatum.

Dices, quod quavis poenitentia seu contritio effectivè physicè non producat gratiam, tamen subiectum ut illi infundatur & concurret, & consequenter physicè expellit peccatum oppositum gratiæ: sicut homo dicitur effectivè gratiam hominem, & expellere oppositam formam à materia, quia disponit illam ad recipiendam animam rationalem, licet illam non producat.

Sed contra: Homo generans, licet non producat animam, tamen physicè unit illam materiam poenitentia verò seu contritio non unit gratiam habituale, hæc enim ex potentia obedientiæ animæ à Deo educitur, & ipsa educatione elipit habitum animæ unitur. Item gratia infunditur misericorditer & gratuito beneficio poenitenti, non vero ex debito natu ali, sicut infunditur anima corpori disposito & organizato: Ergo licet homo dicitur concurrens effectivè physicè ad generationem hominis, & ad expulsiōem formæ oppositæ à materia, poenitentia tamen non potest dici concurrere per contritionem effectivè physicè ad productionem gratiæ, & expulsiōem peccati.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Contra hanc partem nostræ conclusionis, quæ fieri possunt instantiæ, quæ breviter proponendæ & diluendæ sunt, ut nihil teneat insolubile. Obijciunt ergo primò D. Thomas hic art. 2. ad 3. dicit poenitentiam efficiētem expellere omne peccatum, in quantum operatur ad destructionem peccati: quod licet cumque autem (inquit Nugno) loquitur D. Thomas de efficiētia intelligitur in genere physico, ut patet de Christi humanitate, & sacramentis, de quibus solus dicit D. Thomas quod efficiēter causant gratiam, & tamen explicatur communiter à Thomistis de efficiētia physica.

Secundò, Inter actum & habitum charitatis ex una parte, & habitum atque actum poenitentiae ex alia, debet quoad expulsiōem peccati assignari discrimen: Sed nullum est assignabile, si poenitentia & ejus actus non expellant effectivè physicè peccatum: cum enim dilectio Dei supernaturalis non minus sit satisfactio pro offensa, quam dolor elicitus à poenitentia habitus & actus charitatis efficiēter moraliter concurrunt ad illam expulsiōem, æquè ac habitus & actus poenitentiae.

Tertio, Docent Thomistæ communiter 2.2. quæst. 24. art. 10 quod omne peccatum mortale expellit charitatem & gratiam, non solùm efficiēter moraliter, sive meritoriè, sed etiam efficiēter physicè: Ergo cum sicut peccatum opponitur gratiæ, ita contritio opponatur peccato, ipsam expellit efficiēter physicè.

Quarò, Qui effectivè physicè causat habitum dispositionem physicam ad expulsiōem peccati, & productionem gratiæ, efficiēter physicè

physicè causat gratiam, & expellit peccatum: Sed A poenitentia causat efficienter physicè ultimam dispositionem ad gratiam, & expulsionem peccati, scilicet contritionem: Ergo efficienter physicè causat gratiam, & expellit peccatum. Minor est certa, Major probatur. Qui efficit ultimam dispositionem ad formam, censetur efficere ipsam formam: Ergo qui efficit physicè causat ultimam dispositionem ad gratiam, & expulsionem peccati, efficienter physicè causat gratiam, & expellit peccatum.

Ad primum dicendum, quod quando S. Thomas h. art. 1. dicit poenitentiam esse activè expellere omne peccatum, manifestè loquitur de efficientia morali, non verò de physica; subditemus, in quantum operatur ad destructionem peccati, prout est remissibile ex divina gratia, homine cooperante. Operari verò ad destructionem peccati, prout est remissibile, seu sub ratione remissionis, quæ est condonatio, est solùm esse activè moraliter illud expellere; quia remissio & condonatio, non physice, sed solùm moraliter expellit peccatum; cum remissio & condonatio non sit actio physica, sed moralis, sicut satisfactio & compensatio.

Ad secundum, nego Majorem, & ejus probationem; actus enim charitatis ex proprio motivo solùm habet diligere Deum super omnia, & consequenter odio habere peccatum, non verò pro ipso satisfacere, saltem ex proprio motivo; at verò actus poenitentiae habet de se formaliter ex proprio motivo satisfacere pro peccato.

Ad tertium, nego paritatem: disparitas est, quod peccatum actuale producit in anima effectum oppositum gratiæ, scilicet maculam, seu peccatum habituale, quod gratiæ & charitati privativè opponitur; at verò contritio nullum effectum oppositum peccato producit in anima.

Ad quartum, nego Majorem, & ad illius probationem, distinguo Antecedens: Qui efficit ultimam dispositionem ad formam, censetur efficere ipsam formam, quando forma resultat ex tali dispositione, concedo Antecedens: licet enim in naturalibus, quia forma ignis v. g. resultat ex positione ultimæ dispositionis, agens attingens per alterationem ultimam dispositionem, attingit etiam secundario ordine executionis ipsam formam. Quando forma non resultat ex illa dispositione, nego Antecedens, & Consequentiam; gratia enim non resultat ex actu contritionis, sicut forma ignis ex calefactione: cum enim per se peccati fundi, non resultat ex nostris actibus qui ad illam disponunt, sed educitur à Deo ex potentia obedientialium, ut in Tractatu de gratia ostensum est.

ARTICULUS V.

An remissa per poenitentiam culpa peccati mortalis, & reatu pænæ æternæ, maneat tamen aliquando reatus pænæ temporalis?

S. I.

Quibusdam præmissis veritas Catholica defenditur.

Uo ut certa & ab omnibus admittenda supponimus. Primum est, remissam culpam mortali per poenitentiam, defecto & semper remitti reatum.

tum pænæ æternæ: nunquam enim remittitur culpa, nisi infundatur gratia: gratia verò ex Tridentino sess. 6. cap. 4. constituit hominem filium Dei adoptivum, subindeque heredem regni coelestis, juxta illud Pauli ad Roman. 8. Si autem filii & heredes: Sed repugnat, saltem de lege ordinaria, ut aliquis sit hæres regni coelestis, & simul additus pænæ æternæ, alioquin simul esset dignus vita & morte æterna: Ergo repugnat, saltem de lege ordinaria, quod remissa per poenitentiam culpa peccati mortalis, remaneat in iustificato reatus pænæ æternæ.

Secundò ut certum & indubitatum supponimus, aliquando saltem, videlicet per contritionem excellentem, qualis fuit in D. Paulo, & in B. Magdalena tolli posse reatum pænæ etiam temporalis; cum enim debitum talis pænæ finitum sit, potest ab aliqua perfectissima satisfactione, atque adeò contritione, adæquari; cum nullum sit finitum, quod ab alio finito exæquari non possit.

Difficultas ergo solùm restat, quoad reatum pænæ temporalis, an aliquando saltem, in iustificato remaneat, remissa per poenitentiam in illo culpa peccati mortalis, & reatu pænæ æternæ? Lutherani enim & Calvinistæ negant culpam remissam ullum unquam remanere reatum pænæ temporalis, luendam in vindictam peccati præteriti. Ex quo inferunt, nullum esse purgatorium, nulla sacrificia, nullas indulgentias pro defunctis concedendas. Ut hic error confutetur, & veritas Catholica stabilietur & explicetur.

Dico breviter: Dimissa per poenitentiam culpa peccati mortalis, & pænæ æternæ reatu, peccatorem sepe remanere obnoxium pænæ temporalis luendam vel in hac vita, per actus satisfactorios, vel in alia, per supplicium purgatorii.

Conclusio est certa de fide; ac definita in Tridentino sess. 6. can. 30. his verbis: Si quis post acceptam justificationis gratiam, cuilibet peccatori poenitenti, ita culpam remittit, & reatum pænæ æternæ deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus pænæ temporalis exsolvenda, vel in hoc saculo, vel in futuro in purgatorio, antequam ad regna celorum aditus parere possit, anathema sit. Item sess.

14. cap. 8. sic habetur: Sancta Synodus declarat, falsum omnino esse, & à verbo Dei alienum, culpam à Domino nunquam remitti, quin universæ pænæ condonetur: perspicua enim & illustra in sacris litteris exempla reperiuntur, quibus præter divinam traditionem hic error quàm manifestissime revincitur. Illa verò exempla, ut notatur in margine, habentur Genes. 3. ubi Adam mortem dicitur subisse propter peccatum inobedientiæ, licet ante mortem obtinuerit peccati remissionem, fueritque de delicto suo eductus, ut dicitur Sapient. 10.

Ex Numer. 12. ubi foror Moysis ad illius orationem à peccato murmuris absolvitur, sed separatim septem diebus extra castra jubetur. Item Numer. 20. ubi terram promissionis ingredi prohibetur Moyses, propter diffidentiam quandam, licet ei remissa esset. Demum 2. Regum 12. Davidi peccatum adulterii & homicidii ita remissum fuit, ut tamen morte filii ex adulterio nati, aliisque pœnis gravissimis punitus fuerit; non tantum ut caveret in futurum, vel ad terrorem aliorum, vel ad virtutis & patientiæ exercitium, ut respondens Hæretici, sed ut Scriptura loquitur, propter peccatum, & scandalum datum: Verum tamen quoniam blaphamare fecisti, propter verbum hoc, si quis qui natus est tibi, morietur inferre autem